

Erdély.

A semleges Dunán, közel a Vaskapuhoz, két gőzös áll egymás közelében lehorgonyozva. Az egyik magyar lobogót lenget a Dél-Kárpátok szele: ez a Zsófia. A másik román hajó, a Regele Carol II. királyi luxus yacht. A magyar és román küldöttségek szállása ez a két gőzös, akik Turnu-Severinben tárgyalnak egymással, hogy nyugalmasabb, kiegyensúlyozottabb és igazságosabb helyzetet hozzanak létre, mint amilyent egykor Trianonban Magyarországra erőszakoltak. A turnu-severini tárgyalásokkal a trianoni gyászos emlékeztető, úgynevezett békeszerződés erőszakos rendelkezéseinek békés rendezésére megindult folyamat, a második szakaszhoz érkezett el. Ez alkalommal Erdélyről van szó.

Erdély a magyar Szent Korona gyöngye a történelem folyamán mindig magyar volt és magyar maradt akkor is, ha a kényszerűségek arra ítélték, hogy önálló és független állami életét élje. Mielőtt a magyar törzsek a Kárpátok szorosain behatoltak volna a Kárpátokévezte területre, az államjogilag vad, elhagyatott vidék volt, melyen csupán nomád néptörzsek vándoroltak szerte-szét. Ez a terület vált Magyarországgá és ebbe a területbe természetesen beletartozott Erdély is, melyet a kijelölt magyar törzsek vettek tulajdonukba és ott megteremtették otthonukat. Elsőnek a XII. században szászokat telepítettek le Erdélyben a magyar királyok, majd a XIII. században a még lakatlanul maradt területeken jelöltek ki lakhelyet a hegyeken lassan pásztorkodva átszivárgó románok számára. Ez az átszivárgás mondhatni állandó volt, mert Magyarország már akkor biztonságot jelentett a beszivárgók számára, akik korábbi hazájukban közel sem találták meg azt az élet és vagyonbiztonságot, mint ezen a földön, ahol akár jobbagysorban is összehasonlíthatatlanul kedvezőbb életlehetőségek közé kerültek, mint éltek az elhagyott földön.

Mint már fentebb közöltük, az erdélyi országrészben tehát a magyarok voltak az első államalkotók. Semmiféle történelmi jelet sem a föld felett, sem abban fellelni nem lehet, hogy ezen a földön a magyarok előtt bármilyen nemzet tartós államalakulatban valaha élt volna. A fennmaradt régészeti emlékek is mind azt bizonyítják, hogy az első tartósan letelepültek a magyarok voltak és írásos bizonyítékok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a mostani népcsoportok miként jutottak egyénenkénti beszivárgás, vagy tömegben történő meghívásos letelepítés révén Erdély földjére.

Erdély, hogy a jelen időkben közismertté vált meghatározással éljünk, Magyarország életterébe tartozott és tartozik már több, mint

egy évezrede, akár együttelt az anyaországgal, akár önálló állami életét élte. Szoros gazdasági egységgé van kovácsolva a két terület rész, melynek egymástvonzó ereje a történelem folyamán számtalanszor beigazolódott. Hosszabb, rövidebb különállóság után — mely idő alatt is mindig megmaradt a magyar élet és gondolkodás erős pillérének — Erdély mindig viszártatért a hazához, hogy azzal osztatlan egyet képezve, munkálkodjék a magyar jövő kialakulásán.

Magyarország és Erdély életében az elmúlt 22 esztendő rövid pillanat csupán, de nekünk, most élő magyaroknak, legyünk bár az anyaországban, vagy a határokon túl, mégis tulhosszunak tűnt fel, míg elérkezett ismét az összetartozás valóra válásának ideje, mely

most minden akadályt elsöpörve feltartóztatlanul közeledik és hoz megnyugvást a magyarok millióinak.

Magyarország ezeréves történelme során számtalanszor teljesítette ön maga vállalt nagy és nemes kötelességét: védte Európát a keletről és délről jövő támadások elől. Ezekben a harcokban foglalkozott meg lélekszámban a magyar és fogadta szívesen a letelepített vendégeket. Ez azonban nem lehet jogcím arra, hogy a letelepítettek révén jogot formálhassanak az ősi ország területének bármelyik részére és az országot megcsönkítsák, mint azt a kimúlt trianoni kényszerbéké elrendelte. Védőbástya voltunk ezer év óta és a Kárpátok bércein őrtállva szükség esetén ismét teljesítjük hivatásunkat.

Nálunk a nemzet életének, jövődjének annyi másféle és súlyosabb kérdése tornyosul fel, hogy a tehetségvédelem, tehetségkiválasztás, tehetségnevelés munkáját a társadalomnak kell vállalnia és ezzel együtt a velejáró áldozatokat is.

De mi ez az áldozat ahhoz, az eredményhez képest, amely a nyomában jár? A magyar nemzetnek micsoda nagyszerű kamatait hozhatja az a hat pengő, amelyet valaki ilyen célra fizet be! Hány olyan tehetséget rejt a magyar falu őstalaja, amely védő, nevelő, fejlesztő pártfogás hiján nyomtalanul elkallódik, holott e „szellemi önellátás” révén, évek múlva talán nagy bíráink, orvosaink, költőink, művészeink, tudósaink, feltalálók, nemzeti büszkeségeink sorát gyarapítanál! —thy.)

A cikk elolvasása után gondolataim elmélyültek. Sorsok jutottak eszembe, félbemaradt vagy teljesen elkallódott tehetségek, kiket felemelni kedvezőbb sorsba helyezni, tehetségüket a magyar kultúra vagy gazdasági élet szolgálatába állítani lehetett volna olyan fillérek tökéjéből, melyeket az adakozó a legnehezebb anyagi körülmények között sem vett volna észre. Minden magyar táj s így Salgótarján tája is valószínűleg hemzseg a magyar televény szellemi kisugárzásaitól, erről nyilatkozni tudnának leginkább a tanítók, akik sokszor fájt szívvel és befelé könnyezve szemmel néztek az iskolából az elkallódásnak elbocsátani kimagasló szellemi képességgel bíró, teljesen szegénysorsu gyermekeket.

Gondolatfűzés során az a merész ötletem támadt, hogy nem kellene a megmentéshez a havi felpengők sem, hanem tíz fillérből lehetne már nagyon sok tehetséges gyermeket megmenteni és neveltetni, ha testületileg történnék a havi tízfilléres állandó jellegű adományok megajánlása és egybegyűjtése. Például: A Salgótarjáni Köszönbánya R. T. bányagazgatóságának hatáskörében alkalmazott, mintegy hater ezer lélekszámú álló munkástestület havi és egyénenkénti 10 filléres adományából évente tíz-tizenkettő, az Acélgár és Salgótarjáni tégler ugyanilyen megajánlásából négy-öt, az Üveggyár és a Vasöntőgyár adományaiból legalább egy-egy, az Ipartestület és az Omke tagjainak állandó hozzájárulásából szintén legalább kettő, összesen tízenyolc-husz, tehetséges fiugyermekek, kiket a tanítóikar ajánlása folytán a helybeli középiskolák tantestületéből alakult bizottság, — esetleg kiegészítve az adományozó testületek delegátusaival —, tehetségsverseny alapján válogatná ki, — részesülhetne ebben a nagy jótéteményben.

„Szellemi önellátás.”

A „Pesti Hírlap” augusztus 11-iki számában A miskolci példa cím alatt, a következő szép cikk jelent meg:

„Mostoha sorsu népek, a világ javainak kitagadottjai találták ki az autarchia, az önellátás fogalmát. Ez a fogalom, ha eleven testté akar válni, természetesen az áldozatok, az erőfeszítések hősi mértékét kívánja meg a nemzettől, de nincs az az áldozat, nincs az az erőfeszítés, amellyel fel ne érne végül az eredmény: a tudat, hogy nem függünk senkitől és mindent, amink van, magunknak köszönhetünk.

Mi, magyarok, szellemi téren, már akkor is az autarchia áldozatos erényeit gyakoroltuk, amikor ezt a merőben gazdasági fogalmat még nem ismerte a világ és ha volt valaha szellemi önellátás, akkor ez a magyarságé.

Sohasem érezhettük ezt erősebben, mint most, amikor arról értesülünk, hogy a miskolci Léva József-gimnázium tanári kara a maga erejével, gazdag lelki, de szerény anyagi erejével, arra vállalkozik, hogy a magyar fajta, a magyar tehetség ősi medencéjéből, a faluból merítsen új tehetségeket nemzeti kulturánk gazdagítására, felirissítésére, elmélyítésére.

Hogyan oldják ezt meg a gyakorlatban? Igen egyszerűen. Négy elemi végzett falusi gyermekekből tehetségsverseny alapján kiválasztják a legkitűnőbbeket, akikről azután ők maguk gondoskodnak nyolc éven át, az első gimnáziumtól az érettségig. Ingyen lakást, ellátást, iskolakönyvet, tanítást kapnak ezek a fiúk a tanárurak áldozatkészségéből és az idén, huszonnégy lelkes és tehetséges jelentkező közül már ki is választották a két legkiválóbbat —, többre bizony nem telik a nem tulságosan busás tanári fizetésből. Épp ezért a közönséghez fordulnak támogatásért. Hatszáz pengőbe kerül egy fiú taníttatása évenként, de elegendő havi ötven filléres, azaz évi hatpengős áldozat, hogy bárki részt kérjen, részt vegyen ebben a tehetségmentő munkában, amely végeredményben nemzetmentő munka.

Ez az, amiről eszébe jut az embernek a „szellemi önellátás” fogalma. Nálunk gazdagabb, kedvezőbb sorsu nemzetek pedagógusainak bizonyára nem kell az önmaguk és a társadalom áldozatkészségére támaszkodnia, amikor arról van szó, hogy a nemzeti kulturának egyre újabb „nyersanyagforrásait” tárják fel.

A Balassa Bálint művészeti és irodalmi társaság június 25-iki ülésén bucsuztatta dr. Dornyay Béla gimn. tanárt,

mely alkalommal Horváth J. Asztló rendes tag, a bucsúest előadóját a következőképpen méltatta dr. Dornyay Béla munkásságát.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, kedves Balassa tagtársaim!

Dr. Dornyay Béla tanár urat, a mi volt elnökünket és végtelenül nagyrabecsült tagtársunkat a m. kir. Kultusz Kör-mány, a keszthelyi muzeum igazgatójává nevezte ki s így ő a körünkben távozik. Azért gyűltünk ma össze, hogy kinevezettségéhez gratuláljunk s egyszersmind kedves egyéniségétől bucsút vegyünk. Az 1933. évi november 27-én tartott gyűlésünkön ünnepeltük meg az ő 25 éves írói működését s ez alkalommal nekem jutott osztályrészül, hogy irodalmi társaságunk megbízásából dr. Dornyay tanár ur jubileumát méltassam. Most 7 év múltán ismét méltatom őt, a szakirodalmi író, a jó barátot, a kiváló tudós tagtársunkat, akit az isteni Gondviselés az őt méltán megilletett helyre vezért. Helyén valónak tartom, hogy élettrajzát is röviden vázoljam. Ott született a Magyar Tenger partján, Keszthelyen, 1887. márc. 25-én. Atyja István, anyja Böröczi Laura, ősrégi taxalista nemes magyar, abból a fajtából, akik a mai kor ideálisan szoci-

ális polgárai között foglalnak helyet a dolgozók soraiban. Az ő balatonmenti, gyenesdiási szülője rejtegette őt nyaranként családjá körében hitbuzgó elvonultságában és dolgozó magányában. Szüleit korán elvesztvén, a piaristák gondozása és nevelése alá került s a nagynevű piarista professor: Pintér Elek volt gyámoltója. Tatán kezdte meg gimnáziumi tanulmányait, majd az V-ik osztályt Vác-on, a VI—VIII. osztályt Kecskeméten végezte. Az 1910. évben szerzett tanári oklevelet a gyakorlati élet legszükségesebb két tárgyból: a természetrajzból és a földrajzból. Irodalmi első munkásságát a Tatatóvárosi Híradó lap hasábjain kezdte meg és tanárai már ekkor felfigyeltek szakavatottságot tanúsító tollára. Nem-sokára Rózsahegyre került tanárnak, ahol a Magyar Kárpát Egyesülettel ismerkedik meg; felébred benne a szunnyadó régész-kedő tehetség, a történelemkutatás és farradhatatlan szorgalmával megteremtí a Liptó vármegyei muzeumot. Az 1912. évben Veszprémbe kerül s itt második-re lessz a muzeumnak. Mikor most egy éve a Magyar Kárpát Egyesület turatársával a veszprémi muzeumot megsejmelítettük, lelki szemeink előtt állott a mi Dornyaynk a büszke örömmel gondoltam rá, hogy

ennek e külső építészeti köntösében is kiválóan szép muzeumnak történetében a mi Dornyaynk is elismerésre méltó szerepe volt. Már ez időben is buzgón járta a Bakonyt és a Balatont, szemügyre és tollhegyre véve annak minden értékét, hogy megírja róluk hírneves kalauzait. Az 1918. év őt Magyaróváron találja s mikor két évvel ez előtt ott jártam, ismét csak találkoztam a mi tudós tagtársunk: dr. Dornyay nevével és munkájával, mert a Moson vármegyei Muzeum is ugy ismeri őt, mint a muzeális szakismeretek egyik buzgó harcosát és a muzeumok tudós rendezőjét. Amikor az 1921. évben tanári állásától ideiglenesen megvált, ismét csak a szaktudományok barázdáit szántotta-vetette, mert akkor a szőlészlet és a gombászat kutatása és tanulmányozása kötötte le tudá-szomját.

Szinte jól esik visszaemlékezni az 1923. évre, amikor a mi salgótarjáni gimnáziumunk megalapozási munkái fölött töprengtünk. Ezen időben volt a Salgótarjánban elhelyezett Petőfi centennáris emléktábla leleplezésének ünnepsége is. Dornyay is ekkor járt Salgótarjánban, s úgy látszik éppen háztüznézőben, amikor egy napon a városbába hirdetőtáblái előtt a most már 17 év óta szeretetben megismert egyéniségével először találkoztam. Ott állott a hirdetőtábla előtt, és ál-

Havi 10 filléres adománnyal, melyet még a legkisebb keresetű egyén is nélkülözni tud, mintegy husz, kiváló tehetséggel megáldott, szegénysorsu gyermeket Salgótarján és környéke tudna megmenteni az elkallódástól és adhatna át a Hazának és a magyar kultúrának, kikből hajlamuk szerint, a közéletnek papban, tanítóban, jegyzőben, orvosban, a közgazdasági életnek szakképzett tisztviselőiben lenne örömteljes gyarapodása.

Napjainkban a szellem önellátása majdnem azt jelenti, hogy egyáltalán nincs ellátása. A szellem egy nép szelme, mint *Kölcsey Ferenc* a magyar lét történetfilozófiai alapvetésében, a „*Nemzeti hagyományok*”-ban írta, „*Idégen fájlja tüzénél gyullad*” s önmagára hagyatva, kicsérélés, termékenyítés, összehasonlító ellenőrzés nélkül önmagában is meddővé lesz. Nemzeti kulturánk felrészlítésére, elmélyítésére és gazdagítására mindig szükségünk volt s az elkövetkező időkben, amikor előreláthatólag a gazdasági harcokkal párhuzamosan a szellem harca is fokozódni fog, még inkább szükségünk lesz minden tehetségre, hogy megálljuk a Dunamedencében továbbra is azt az őrhelyet, melyre az Isten rendelt minket s amelyet ezeréves multunk után tőlünk az ujjáalakuló Európa és a civilizált világ elvár.

Egy mélyenszántó, komoly gondolatot szélesítettem el s a helyi viszonyokhoz könnyen alkalmazhatóvá egészítettem ki. Méltánylása, elfogadása és kivitele most majd azokon mulik, kiket a sors a kezdeményezés és vezetés szerepével megajándékozott. De egyáltalán nem fogok csodálkozni, ha mint már sok minden, ez is a közöny szürke ködében fog elenyészni.

(—ány.)

500 pengő.

Meleg, szép ünnepség színhelye volt hétfőn Pest vármegye közgyűlési terme, ahol az Egyesült Női Tábor közel 1000 gyermek szülőjének adta át az ötszáz pengős biztosítási kötvényt. Vitéz Nagybányai Horthy Miklós országglásának husz éves jubileumán, mint ismeretes, biztosítási intézeteinek érdekképviselője elhatározta, hogy mindazoknak a gyermekeknek akik március 1-én születtek, ötszáz pengős biztosítási kötvényt ajánl fel. A Kormányzó Ur kegyesen tudomásul vette ezt a szép gesztust s a kiosztást, a lebonyolítást örömmel vállalta egyik legéletrevalóbb, legfüggőbb családvédelmi szervezeteink: az Egyesült Női Tábor.

Külsőségeiben is diszes és jelentőséges volt ez a kötvénykiosztás, amelyen megjelent Raffay Sándor püspök, Tomcsányi Kálmán államtitkár és az Actio Catholica képviselője Zsembery István. Az ünnepi megnyitót vitéz Kárpáthy Kamillóné mondotta, melegen méltatva a biztosító intézetek áldozatkésztségét, majd Bernáthné Ulrich Irma ismertette a családvédelmi munka fontosságát és jelentőségét. Ma, amikor a nemzet minden vonalon való megújodására van szükség, ma különös értelme van a családvédelem szervezett munkálásának és különös jelentősége van annak, hogy az 1940. március 1-én született 737 gyermek ilyen tekintélyes összeget kap, amelynek birtoka már a gyermekek eszmélésének első napjaitól kezdve rávezeti a takarékoskodásra.

Az ENT diszgyűlésének valamennyi résztvevője ujjab fogadalmat tett a további kemény és céltudatos munkára s lelkesen ünnepelték Gebhardt Domonkos kormányfőtanácsost, aki az adakozó szerv nevében jelentette be, hogy ez ünnepség során közel 1000 gyermek kap fejenként 500 pengőről szóló biztosítási kötvényt.

A kormányzót ünnepelte a diszgyű-

lés és valóban a hódolatnak, a tiszteletnek és a ragaszkodásnak alig lehetne szebb megnyilatkozást találni, mint azt, hogy 737 gyermek jövőjét biztosították ezzel az 500 pengővel. Széles visszhangot kap az egész országban ez az ünnepség és ez a gesztus s hatása bizonyos megmutatkozik olyan területeken is, amelyeknek hazatérését éppen e nagy napokban várjuk. A szociális magyar gondolat diadala e kötvények kiosztása, egy lépés az új, a szebb magyar élet felé, ahová kemény munkával és igaz akarattal készül az egész nemzeti társadalom. Most hét-száz gyermek kapott ötszáz pengős tartaléktőkét, de az új magyar társadalomnak arra kell törekednie, hogy a nemzeti összefogásban alkotó munka minden kis magyar jövőjét biztosítsa.

Az a céltudatos munka, amellyel küzd és dolgozik, a magyar kormányzat a megnagyobbodott Magyarország szociális tejlődésének biztosításán, garancia arra, hogy jobb és kiegyensúlyozottabb holnapok felé halad a nemzet. És ebben a munkában minden néven nevezendő külömbiség nélkül egységes a nemzet, egy emberként áll a legelső magyar ember mögött, akinek irányításával még a jelenlegi nehéz nemzetközi viszonyok mellett is fokról-fokra haladunk előre.

Hétszázharminché kis magyar ötszázpengője... ígérete egy szebb jövőnek, záloga egy erős, kiegyensúlyozott, nagy magyar életnek!

Hírek és különfélek

Paradicsom - koktél.

Piacaink, hála a Teremtőnek, az abnormalis időjárás ellenére is elég bősége-

sen el vannak látva a természet áldott ajándékával, a paradicsommal. Ha az almáról elhiszük, hogy már a Paradicsomkertben is termelt, hiszen az álnok kigyó ezzel a gyümölcscsel csábította bűnre Eva anyánkat, mondom, ha az almát már a Paradicsomkertben is ismerték, a paradicsom egészen bizonyosan onnan származik, de joggal is viseli gyönyörű származási helyének nevét. Az olasz nyelv — például — „pomodoro”-nak nevezi, aranyalmának és ez is milyen találó. Ha színe nem is az aranyé, inkább a vörös korallé, minden, ami a paradicsomot paradicsommá teszi, aranyat ér. Csodálatos zamata, amely megízesíti ételünket, pompás husa, amely nyersen is, salátának elkészítve is valóságos csemege, — a paradicsom igazán paradicsomi ajándék lehetne, ki tudja megérdemeljük-e?

Olvastam, hogy az angol paradicsomtermelők, a háborúnak tetteit hányva, paradicsom-koktéléstélyt rendeztek egy előkelő londoni szállodában, hogy ezt az italt megkedveltesék a közönséggel. A közlemény azt is elmondja azoknak, akik esetleg nem tudnák: mi az a paradicsomkoktél. Igen egyszerű valami, de fölsége sebb, táplálóbb, egészségesebb ital aligha van a világon, kivált a koktél-műfajban, Paradicsomlé, jégbehuítva és némi kis worcester mártással fűszerezve, vagy citromlével ízesítve, ez az egész paradicsomkoktél. Ugy-e milyen egyszerű? És, mint mondják, milyen üdítő, különösen nyári hőségben. Jövőre, ha nagy hőség lesz, ugy-e kipróbáljuk?

Mindenesetre teljesen megértem az angol paradicsomtermelőket, akik még jobban népszerűsíteni akarják ezt a gyümölcscöt, amelynek leve olyan, mint a friss, egészséges vér. Hiszen ha az emberek kissé okosak lennének, nem lenne nehéz

belátniok, hogy a sok mindenféle mérges, szeszes koktél-nél mennyivel egészségesebb ez az istenadta ital, csak az a baj, hogy az ilyen magától értetődő és természetes dolgok többnyire nem imponálnak az embereknek és egészen bizonyos, hogy ennek a londoni paradicsomkoktél estélynek legtöbb vendége, egy pohár paradicsomlé udvarias felhörpintése után, rohan a legközelebbi bárba, jó nehéz pálinkát inni.

—y. —n.

Elismerés. Városunk polgármestere az 1938. évi országnagyobbodás idején 4 hónapig teljesített katonai igazgatás keretében szolgálatot, amiért a múlt év folyamán belügyminiszteri elismerésben részesült. Most a honvédelmi miniszter fejezte ki elismerését az alábbi leírásban:

Másolat.
Magy. kir. Honvédelmi Miniszter.
26 861/eln. Psz. 1940. szám.
Méltóságos
Dr. Förster Kálmán úrnak
m. kir. kormányfőtanácsos, polgármester
Salgótarján.

Budapest, 1940. évi július hó 11-én.
Méltóságodnak a visszacsatolt Felvidéken működött katonai közigazgatás keretében kifejtett értékes és eredményes működéséért ELISMERÉSEMET fejezem ki.
P.H.

vitéz Bartha s. k.

Eljegyzés. Ficzek Gizikét eljegyezte Hercsik István.

Diákok tartását olcsón elvállalja Szegeden, Báro Jósika út 1. sz. alatt Bódy Ferencné.

IGMANDI KESERÜVIZ
minősége egyedüli

lérba burkolózva bakkancsban és az akkor még idegen turistában azonnal megéreztem és felfedeztem az értékes embert a tudós tanárt s a jó barátot. Én szóli-tottam meg s eligazítottam őt, különösen felhívám figyelmét a Petőfi emlékünnepre és Salgó várának kies és gyönyörű lekvésére. Azóta már tudom, hogy ott járt Salgón s hogy a mi földünknek vonzó mágnesse megigézte őt, a mi polgárunkká lett s ime itt van, — Ő a miénk! —

Irodalmi munkásságát az alaposság, a kiváló szakszerűség, a pontosság és részletesség jellemzi. Amit meglát és figyelmét megragadja: azt megbírálja, megfigyeli, tanulmányozza és pontosan leírja, úgy rögzíti tanulmányait, amint az a valóságban van. Érzik és látszik rajta, hogy mesterei is nagyok voltak, mint például Pintér Elek, Salfarzik, Koch egyetemi tanárok, Lóczy Lajos, a nagy magyar geológus. Irodalmi munkássága éppen sokoldalúságánál fogva is szinte bámulatba ejti az olvasót. A régészet, a történet, a művelődés-történet, a földtan, a növénytan, a hidrogeológia, az irodalomtörténet, az életrajzírás, a turisztika, a vártörténet, a képleírás a képrajz stb. foglalkoztatja tudós tollát és elismert tehetségét.

Nagy örömrünkre szolgál, hogy a mi ünnepelt tagtársunk szeretettel foglalkozott a Palóc-föld érdekességeivel és szépségeivel is és az önmagyar antropológia és paleantológia körébe eső tudományos kutatások eredményeit innét tárta fel a tudományos világ számára. Büszkeséggel gondolok a mi Dornyaynk nevéhez fűződő mátraszelei u. n. scythia leletre, amelynek eredetijét megpillantva és kezemben tartva szinte láttam a szittya vitézek párdúc-kacagányát s a felelmetes lovasnép puzdrájában tárolt nyilhegyeket. A gyönyörű s a mai ötvösök tudását szinte felülmúló bronz tárgyakat Dornyay a Nemzeti Múzeumnak küldötte be. Szerettem volna, ha a mi gyűjteményünkben maradt volna vissza, de mégis helyesebb így, mert ez a párját ritkító lelet szinte egyedülálló az egész tudományos világban s ott van a helye a fővárosban. A Magyar Kárpát Egyesület egyik turája alkalmával együtt voltam vele a siroki várban, amikor a pihenő közben gyönyörű és lebilincselő felolvasást tartott a vár történetéről. Mindannyian szinte láttuk a várudvarban a lovagi bajvívásban küzdőket, majd végig jártuk a kazamatákat, a bálványköveket és Dornyay hívta fel figyelmünk a várfalakba beépített olyan kövekre, amelyek még egy korábbi építkezés maradványaiból származtak. Ő volt az, aki még rózsabegy tanárkodása korában a dolomitok között végzett buvárkodásával, az u. n. kocsdolomitok felfedezésével magára vonta az egész tudományos világ figyelmét. Ő fedezte fel a róla elne-

vezett „Conoclypeus Hungaricus”-t, az őskori tuskés teknőst. Felfedezéseiről, amint magam is saját szememmel láttam és olvastam, tárgyaltak és írtak Párizsban, Bécsben, Krakóban az ottani egyetemen és tudományos körökben. Visszaemlékezem egy hideg téli napra, amikor egy könyű bricskán, még 1928-ban kutató és feltáró ultra indultam Dornyayval a közeli Liptagerge községbe. Az ősi temető sírköveit keresgélve, akadt reá a hosszú századokkal ezelőtti ott élő Liptai család tagjainak sírjára. A kicsiny, árpádkori templomocská talában pedig bojdogan fedezte fel azt a pastolóríumot, amely ez idő szerint Magyarországon a legrégebb, t. i. az 1503. évből való, tehát a mohácsi vész előtti időből. A pesti ferencesek templomában lévő pastolóríum ugyanis fiatalabb, mert későbbi évből származik. A feltáráskor dühöngő rettentő hideget nem bírva, Dornyayt visszahagytam a templomban, aki azonban csak a lelettel és a sikerrel törődve a habarcs és mészt, a por és a feledés multja alól felszínre hozta a pastolóríumot, lefényképezte és a templomgondnok különös gondozására bízta. Nem sokára az Archeológiai Értesítőben megjelent a lelet részletes ismertetése és megindult a törekvés, hogy a lelet bekerüljön a Nemzeti Múzeumba. Dornyay kieszközölte, hogy az anyagértékben semmit sem jelentő kő tárgyért

600 Pengőt kapjon az egyházközség, azonban a tudományos kincset pénzzel mérő falusiak sokkal többől álmodoztak s a vásár nem jött létre. Így a pastolóríum még ma is ott van a gergei templomban s a tudatlanul jóakaratu pórnep hogy óvja: firniszes festékekkel jól belesette. Sokat ovasunk a mi Dornyaynk tollából származó tanulmányokat a mi MUNKA lapunk hasábjain, jartuk vele a Karancs hegyeit, a palóc OLYMPUS-t s őt teljesen a miénknek tudtuk. Rajongója volt a Karancsnak s csodálatos kitartással építette fel a Kálvária begyen a turistakunyhót, amely azóta is kedves menedéket ad az arra járó turistáknak.

Célkitűzéseiben mindig önzetlen volt, szerény, szívélyes és kiváltotta magáiránt a tiszteletet, megbecsülést és elismerést. Ez világlik ki abból is, hogy a Kultusz Kormány őt a Műemlékek Orsz. Bizottsága levelező tagjának kinevezte, több egyesületnek tisztségét viseli s ennek eredménye a mostani kinevezése is. Megállapíthatjuk, hogy csak azoknak volt rajta mit irigyelni, akik érezték a vele szemben való csekélységüket.

Most még itt van közöttünk!

Tapasztalataiból edződött erőt a tudomány és a nevelés oltárára tette s ezekből táplálta és fejlesztette ki erőnyeit, szigorú volt önmagához, de türelmes, közvetlen, következetes, hű és hazatias.

Szent Istvánnapi bányászünnep.

Legragyogóbb és legszentebb nemzeti ünnepünket, dicső Szent István királyunk ünnepét ezidén is színpompás fényfelvonással meg a salgótarjáni bányamedence bányásztörsége. Az ünnepség, mely sorrendben most már harmadik ízben a vájár-avatással volt egybekapcsolva, ez évben a zagypálfalvai bányatelepen volt megrendezve. Ismét megélevenedett a felvidéki, ősi bányavárosok szentistváni bányásznapija, mely egykoron abból a nemes és hazafias gondolatból indult ki, hogy amint Szent István király volt az ország nyugateurópai kultúrájának a megteremtője, úgy termelvényeivel a bányász volt mindenkor a kulturavak előteremtője. Ha Szent István alkotásai és hagyományai azok az örökbecsű értékek, melyek az egyetemes magyarság minden tagjának, hivatás és foglalkozásbeli különbség nélkül, „tündöklő csillagai”, akkor a bányásznak annál inkább azok, mert a bányász hivatásbeli munkája a legelső sorban előmozdítja és fenntartja annak a kultúrának, melyet a Szent Király reánk, magyarokra, örökségül hagyott. A kultúra előmozdítását, fenntartását és fejlesztését szolgáló termelvények napvilágra hozásában kerül vonatkozásba a magyar bányász Szent István királlyal is ebben a vonatkozásban a hazafias érzelmén és gondolkodásán felül úgy érzi, hogy a szentistváni ünnephez szorosabb kapcsok fűzik. Igen, ősi tradíció ez s a mai bányászmunkások első sorban magát és hivatását tiszteli meg és emeli, amikor közeledik és ápolja őseinek hagyományait.

A tradíciók, hűséges ápolását tükrözte vissza az a két, nemes lelkületből fakadó indítvány, mely a nógrádi bányamedence két vezetőférfiának ajkáról hangzott el az ünnepen s mely indítványok a bányamunkásság körében osztatlan örömet és lelkesedést váltottak ki. Az egyik: Korompay Lajos m. kir. bányaugyi főtanácsos azon indítványa, miszerint legfőbb óhaja a vezetése alatt álló bányauzemek bányászait egy olyan egységes, kulturális egyesületbe, a „Szent István Egyesület”-be tömöríteni, melynek kebelében a munkásság kulturális igényeit fejleszthetné, ápolná a hagyományokat és előmozdítaná a munkásság szociális törekvéseit. Utóbbinak keretében első sorban házépítési akcióra gondol, mely abból állna, hogy a bányász küzdelmes munkasételeinek alkonyán, amikor a megérdemelt nyugalomba vonul, saját tulajdonát képező kertés házban pihenhesse

ki nehéz hivatásának fáradságait. A másik kegyeteljes gondolatot Lénárd Károly bányagazgató megnyitó beszéde során vetette fel, amikor megemlékezett a bányász hivatás áldozatáról esett bányász hősről: „hogy nem lehetne-e fillérenként gyűjteni egy nagyszabású emlékműre, amelyet a hivatásuknak áldozatul esett bányászok emlékére állítanának fel”.

Adja a Mindenható, hogy az alkotó akaratnak e két, fenkölt gondolata, mely meleg szívről, emberszeretetről, szociális lelkületéről, hivatásáértézésről tanuskodik s egy előjövő szöveg és nemesebb korszak fénylő csillagjaként tündöklök, mihamarabb megvalósulhasson!

A zagypálfalvai PBÜSE sportpályán zászlódiszben várta az ünnepélyre egybegyűlt bányásztársadalmat és vendégeit. Az avatandó vájárak és többi munkástársak bányászegyenruhában, üzemvezető mérnökeik vezetésével, bányász zászlóik alatt, a bányatiszti, segéd- és altiszti karral egyetemben, zárt sorokban, zenészővel vonultak fel az ünnepség színhelyére, a sportpályára, hol már impozáns tömeg, közöttük nagyszámu előkelő hölgyközönséggel, az ottani közigazgatás tisztviselőivel, élükön Bereznay Pál főjegyzővel és a pálfalvai üveggyár tisztviselőivel és alkalmazottaival várta a tábori szentmisével megnyitott bányászünnep kezdetét.

A tábori szentmisét Demeter Bertalan zagypálfalvai plébános celebrálta s evangélium után magasan szárnyaló szent beszédet mondott Szent István királynak a magyarságot évezreden keresztül átfogó és örökké érvényben maradó eszméiről. Míg közben a baglyasajjai bányászzenekar, Grossz Péter karnagyuk vezényletével, régi magyar egyházi énekeket játszott elismerést érdemlő tudással.

A tábori szentmise után kezdetét vette a vájáravatás. Az imént említett zenekar a „Magyar Hízekegy”-et intonálta, melynek mindenkor lélekemelő, áhitatot keltő elhangzása után Lénárd Károly bányagazgató lépett a nemzeti lobogóval takart s a magyar címerrel díszített pódiumra s megnyitó beszéde elején üdvözölte Korompay Lajos b. u. főtanácsost, Laczfalvy Ferenc dr. bányahatósági tanácsost, bányakapitányt, a megjelent hölgyeket, vendégeket és bányászokat. Ismertette az idén tartott vájártafolyamok eredményét, melynek alapján összesen 203 segédvájár felelt meg a követelményeknek és ennek befejezése-

Tizenhét évi ismeretségünk után mérlegre tettük megismerésünk és tapasztalataink értékeit s az erkölcsi mérleg serpenyője az ő javára bil. ent. Nagyrabecsültük, értékeljük, tiszteljük és szeretjük. Erényeiben nem csatlakoztunk s boldogok voltunk és vagyunk, hogy a miénknek tudhatjuk: Kérjük Öt, tartson meg bennünket további útjain az ő szeretetteljes szívében, jó emlékezetében és köszöntjük

Öt a Balassák megbecsülésével, mely elismeri bucsu tekintetével és ragaszkodásával újabb állomáshelyére, szülőföldjére: Keszthelyre is.

Azóta dr. Dornay már elköltözött Salgótarjánból, de a Karancs, a Salgó, a Pécskő és a Nógrádi bércek visszavájják az ősvényeit oly meleg szeretettel járó vándorukat.

TUDNIVALÓK az új rádiókról

Köztudomású, hogy az ORION-gyár évek óta a rövidhullámú rádiózás népszerűsítése érdekében úttörő munkát végez. Az idén is a rövidhullámú rádiózás terén nagyjelentőségű újítással lejtük meg a közönséget.

Ez az újítás a »sávnyújtó«. Az ilyen fel szerelt készülékeknel a rövidhullámú állomások beállítása ugyanolyan könnyű, mint akár középhullámon és az állomás-skálán pontosan rajta van, hogy a rövidhullámú adók hol jelentkeznek.

Új alapokra fektettük a telepes rádiózást is, az áramfogyasztás rendkívüli csökkentésével. A telepek hosszabb ideig használhatók, vagy sokkal kisebb — tehát olcsóbb — telepek szükségesek. Ennek az eredménye az is, hogy az utazóközönség számára nagyteljesítményű, klisszerű bőrdőnd-készüléket hoztunk piacra.

Világszerte csodálatot és elismerést keltettek a múlt évben küssuper-készülékeink. Az új, 1941-es sorozatban a küssuper még tökéletesebbé fejlődött és egész családdá bővült: az ORION középsuper és az ORION kis zenegép a rádiósok régi vágyát valósítja meg.

Minden vonatkozásban újat, szépet és jót jelentenek az új ORION rádiók és ami igen fontos: minden igénynek megvan a megfelelő ORION rádiója.

ORION-RÁDIÓ

ként ezek kapják meg vájárképesítési bizonyítványukat. Beszéde során méltatta a vájáravató ünnepség erkölcsi célját, megemlékezett a hivatásuknak áldozatul esett bányászhalottakról s lelkes szavakkal buzdította az avatandó vájárakat felegylemre, kötelességtudásra, kassafiságra, nemzethűségre, vallásosságra és tekintélytisztelésre.

Az ünnepi vájáravató beszédet Csató Imre bányafelügyelő, a zagypálfalvai bányakerület üzemfőnöke tartotta. A verbeli bányász hivatászeretével és szak tudásával ismertette a bányász rendkívül nehéz munkáját, mely a szak tudáson kívül erős önfegyelmet és körültekintést is megkövetel. Hivatkozott a mostani rendkívül komoly és történelmi időkre, amikor a bányász munkája nemcsak kenyérkereset, hanem csákánnyal való harc házákn szöveg és boldogabb jövőjéért s éppen ezért most van szükség a legnagyobb egyetértésre, összetartásra és fegyelmzett munkára, mert csak így sikerülhet a nagy célok megvalósítása.

A mélyebb érzelmeket kiváltó beszéd után dr. Laczfalvy Ferenc m. kir. bányahatósági tanácsos, bányakapitány kiosztás céljából átadta a vájárbizonyítványokat s rövid szép beszédet intézve az új vájárakhoz kívánta számukra, hogy becsületes és szorgalmas munkájuknak nagyobb kenyér legyen a jutalma. Majd a kerületi üzemfőnökök bizonyítványkiosztása és a vájár-á fogadásulán Kovács Béla etesi bányász mondott köszönetet az avatott vájárak nevében.

Végül Korompay Lajos b. u. főtanácsos lépett lelkes ováció közben a pódiumra s záró beszéde a bajtársi és felebaráti szeretettel és szociális gondolkodással áthatott fölfebbvaló mentalitását tükrözte vissza. Mélyen szántó indítványáról beszámolónk elején emlékeztünk már meg.

A „Bányász himnusz” és a „Himnusz” bányazenekari elhangzása után díszelvonulás volt, melyben az egyenruhás

bányászokon kívül a bányatelepek cserkész- és leventealulatai is résztvettek. Utóbbiak elvonulásához a kitűnő pálfalvai leventezenekar játszott indulókat.

Az ünnepség végén a bányagazgatóság yirilis tizóiraival vendégelte meg az új vájárakat és a kivonult bányászokat, mialatt a bányazenekar szórakoztatta őket.

A „mente et malleo” ősi bányászjelszó immár harmadikban törvényesített tekintélyt kapott s a bányász öntudatos büszkeséggel vallhatja magát az ország első iparosának, mert sokoldalú szakértelmet megkivánó, nehéz munka árán a legnélkülözhetetlenebb iparcikket szolgáltatja a köznek és a társadalomnak. (—dny.)

A POLLO MOZGÓ

Aug. 24-én, 25-én és 26-án

Floridai kaland

28-án szerdán és 29-én csütörtökön
Indianeskü

Fősz.: Schirley Temple.

Házhely eladó Salgótarjánban, Szent Ferencz telepen 300 □ öl területű. Érdeklődni lehet: özv. Pányi Istvánné Verpelét.

Német és Francia nyelvmesternő régi bevált módszerrel német és francia nyolvoktatást vállal — családokhoz járva is. Díjazás megegyezés szerint. Cim a kiadóhivatalban.

Az OTI székhez építését az államrendőrség épületével szemben megkezdtek.

Okleveles tanítónő, 1937. évben végzett, r. k., házias, 22 éves, gyermek mellé nevelőnek ajánlkorik: kimondatlan uri családhoz. Fizetési, ügykörü feltételek a következő címre küldendők: Cserhalmi Rózi okl. tanítónő, Pálfalvára.

Megnyílt a PHILIPS RÁDIÓ kiállítás minden kereskedőnél!

PHILIPS	Kétszínű
33 B TELEPES EGYKÖRÜS	141.-
43 B TELEPES EURÓPA-AMERIKA-VEVŐ	313.-
43 V 6 KÖRÜS, 4 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER	227.-
43 U 6 KÖRÜS, 4 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER	238.-
43 LV 6 KÖRÜS, 4 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER (haszn. kivételben)	252.-
43 LU 6 KÖRÜS, 4 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER (haszn. kivételben)	271.-
43 LV 6 KÖRÜS, 5 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER	306.-
43 U 7 KÖRÜS, 5 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER	331.-
43 U 7 KÖRÜS, 5 CSÖVES VILÁGVEVŐ KISSUPER	375.-
43 VR 4 CSÖVES VILÁGVEVŐ MAGYSUPER	431.-
43 QV ASZTALI KONCERTSZERÉNY	512.-
43 QVR ASZTALI KONCERTSZERÉNY	546.-
43 VR VILÁGVEVŐ CSÖSSZUPER	938.-
KONCERTSZERÉNY	312.-
PHILIPPHON	156.-

A tőkmagot megveszik a Hangya-szövetkezetek. A tőkmagból kiűnő minőségű növényi olajat gyártanak, amely alapanyaga ugy az étolajnak, mint a mai időkben rendkívül fontos vegyi ipari gyártmányoknak. A tőkmag gyűjtésére a Futura vállalkozott és mint bizományosok a Hangya szövetkezetek. A Magyar Szövetkezeti Asszonyliga is bekapcsolódik a tőkmag gyűjtésébe és propagandájába. Mibelyt az ár-ellenőrzés országos kormánybiztossága a tőkmag árát megállapítja, a részletes tájékoztatást azonnal kiadja. Erdemes a tőkmag gyűjtésével és szállításával foglalkozni, mert a múlt évben 31 pengő volt a tőkmag beváltási ára 100 kilónként és az új termésű tőkmag ára ennél magasabb lesz.

Hirdessen

„A MUNKA” Politikai hetilapban!

A Mezőgazdasági Kamra gazdasági helyzetjelentése. Az Országos Mezőgazdasági Kamara jelentése szerint aratás július végéig nagyjából befejeződött. A július havi sok csapadék erősen rontotta a terméseredményt. — A kapások művelésénél a munkáshiány miatt a szükséges munkálatok csak részben voltak elvégezhetők. A szőlő állapotáról mindenhol kedvezőtlen jelentések érkeznek. Helyenként termés egyáltalán nem lehet számítani. Az óbor ára erősen emelkedik, de a termelők tartózkodnak az eladástól. Gyenge volt a termés a gyümölcsfélékből is. A viz-, a fagy- és a nyulár következtében igen sok gyümölcsfa elpusztult. A munkások szociális helyzete elég jó. Munkaalkalom van bőven és a munkabérek is megfelelőek. A férfinapszámér általában 4—4 pengő között mozog. A földárak változatlanok, valamint a haszonbérek is. Foglalkozik a Mezőgazdasági Kamara jelentése az árakkal és rámutat arra, hogy a terményárak, de különösen a buza árának megállapítását, a gazdák alacsonynak találják. A fajsúly leszállítását és az ár emelését tartaná kívánatosnak. A tejtermelés csökkent az abraktermény magas ára miatt, ezért a gazdák a tej árának méltányos felemelését kívánják.

Szeplő, májolt
ellen használjon

B u b i szeplőkrém
Kapható: SZŰCS-gyógyszertárban.

Bányamozgók műsora. A baglyasajjai és palfalvai bányamozgók augusztus hó 25-én, vasárnap, Jókai Mór egyik legjobb regényének, AZ ARANY-EMBER-nek nagyszerűen sikerült filmváltozatát mutatják be, melynek főszereplői: Egry Mária, Kormos Márta, Kiss Ferenc, Csontos Gyula, Uray Tivadar, Rózsahegyi Kálmán, stb. A rendkívül szép és érdekesítő műsort a Magyar, Ufa és Fox világhíradók egészítik ki. Mindkét helyen három-három előadás lesz, a szokott beosztásban.

Fel kell ajánlani a gyapjúkészleteket. Az iparügyi minisztérium rendelete értelmében a gazdák kötelesek a folyó évi augusztus hó 16 napján birtokukban levő tavaszi nyírásra zsíros, bátonmosott, usztatott, gyárilag vagy egyéb módon mosott egy és kétnyiretű gyapjúkészleteket a Futurának átvenni felajánlani. Ez a felajánlási kötelezettség az olyan gyapjúkészletekre is vonatkozik, amelyeket a termelők esetleg már eladtak, de a vevő az árut ténylegesen még nem vette át. Tekintve, hogy a rendelet megszegését, vagy kijátszását a törvény szigorúan bünteti, a Futura az érdekelt gazdákat gyapjúkészletük bejelentésére felszólította.

Szabályozzák a szikviz forgalmát. A szikvizforgalomnak a múltban történt szabályozása óta sem szűnt meg a különböző panaszok, amelyek főképpen a palackok elcserejével kapcsolatosan jelentkeztek. Ezeket a panaszokat kívánja orvosolni az iparügyi minisztériumban elkészült új szikvizrendelet, amely több

bek között megtiltja a szifonfejeket és a szikvizes palackokon levő cégjelöltek elmozdítását és lecsiszolását. A rendeltetvézet alapján a jövőben a forgalomban elcserejelt szikvizes palackok kölcsönös kicserélésére a fővárosban és minden vármegye területén cserecsarnokot kell létesíteni, amelyben azután a palackokat az érdekelt iparosoknak kiadják.

Folyik az ország villamosítása. A mátravidéki villamos erőközpont felállításával kapcsolatban a közeljövőben megkezdik a Budapest-Miskolc vonal villamosítását, amelynek munkálatai három évet vesznek igénybe. Ugyanakkor, amikor ennek a vonalnak villamosítását megkezdik, megindulnak a Dunántúlon létesítendő elektromos központ munkálatai is, mert a Dunántúlra irányuló forgalom egyre nagyobb méreteket ölt. A Dunántúlon építendő villamos erőközpont egy új villamosvonalat táplálna. Arról van szó,

hogy vagy a Budapest-Székesfehérvár, vagy pedig Budapest-Adony-Pusztaszabolcs vasutvonalat villamosítják, ha pedig a vasutvonal villamosítása befejeződött, nem okoz nehézséget, hogy a környező falvakat is bekapcsolják az áramhálózatba. A tervet szeriut az új dunántúli erőközpont felállítására a legalkalmasabb hely Pécs lenne, amely közel fekszik az állami és magánkézben levő szénbányákhoz, úgyhogy az új erőmű szénellátása ezen a vidéken volna a legbiztosabb.

A tengeri új igénybevételi ára. A földmívelésügyi miniszter a tengeri igénybevételi árat augusztus 16-ától kezdve további intézkedéseig a következőképpen állapította meg: budapesti paritsban tisztántúli állomásról 25 pengő 10 fillér, egyéb állomásról 24 pengő 50 fillér, a Budapesten közraktárban fekvő áru pedig 23 pengő 85 fillér métermásként.

Hunyadi János hadvezetéséről.

Európának és a keresztnek nagyszerű védelmezője az olvasóközönség előtt mint a törökveszedelem eszményi hőse általánosan ismert. Hadvezéri képességeit azonban inkább csak a hadtörténelmi szakirodalomban méltányolják.

Hunyadi János hadvezetését igazán ezek is csak akkor értékelhetik kellően, ha vezéri tevékenységét egybevetik a XV. szd. hadvezetésének akkor elfogadott elveivel.

A XV. szd. hadművészete a lovagkor és a zsoldos seregek hadvezetési elveinek átmeneti jellegű keveréke volt. A lovagkor harc eljárását, a kíméletlen erőszak alkalmazása helyett merev formák, megkötő elvi rendszabályok jellemezték. Sokszor esett meg, hogy a két sereg szemeláttára a két vezér párviadalt vívott. A párhaj kimenetelét a katonák ténlenül nézték és azt döntő mérkőzésül elfogadták. A kimenetelhez képest pedig az egyik fél győzőnek, a másik megvertnek érezte magát. A zsoldos hadseregek vezetői sem mutatták fel azt a hadvezetési módszert, amelyet a hadművészet klasszikusai — Miltiades, Hannibal, Julius Cezár — alkalmaztak, mert hadseregeiket egyszerűen féltették a pusztulástól. Nehezen álltak talpra ezek a magánpénzen tartott és apró érdekeltségeket szolgáló hadak. Ha a nehezen felszerelt hadsereg elpusztult, oda lett a hatalom is. A háboruban ilyen hadseregek vezérei egyenesen kerültek az ellenséggel való találkozást és a döntő csatát. Tevékenységük inkább abban merült ki, hogy melyik fél hadserege tudja jobban pnsztítani a másikkal békés lakosságát és melyik dulhatja jobban ellenfele országát. Amelyik állam megelégette a sanyargatást, békét kért. A másik békefeltételeket szabott. Ilyen viszonyok közt hadvezéri egyéniség nem teremhetett, mert kicsinyes politikai célok a háborus erőszakot is, a viszonyokhoz mérten mérsékeltek.

Történelmet mozgó hatalmas eszmék felbukkanására volt szükség, hogy nagy néptömegeket állítson a zászlók alá.

A törökveszedelem ellen való védekezés elég erős eszméáramlat lett volna a népek fegyverbe szólítására, amde a kor politikai berendezkedése ily tömegmozgalmat nem engedett meg. A középkori királyi hatalom oltalmazóinak érdeke volt, hogy a nép kezébe fegyver ne kerülhessen. Hunyadinak tehát részint a maga pénzén, részint az urakodó, vagy a keresztény egyház feje által megajánlott zsoldos hadakkal kellett a török tulerő ellen indulnia. Mégis mert szakítani a módszereskedő, csatátkerülő hadászattal és a törökhöz képest igen szerény hadinép birtokában, merészen és min-

dent kockára vetve, mindenkor a döntő csata vívására törekedett.

Nem voltak tanítómesterei, lángelméje azonban ösztönösen megérezte a tennivalókat. A földrajzi viszonyoknak a hadvezetésre gyakorolt hatását eredményesen értékelte, különösen az 1442. évi erdélyi hadműveleteiben, ahol is a nagy-szebeni és a vaskapui diadal nagyon hasonlít az 1916. évi Erdélyt felszabadító győzelmes hadjárat hadászati mestervágásaihoz.

Az 1443. évi Szerbián és a Balkán hegységen át vezetett támadó hadjáratának irányát a seregek mozgatására és a fennakadás nélküli előnyomulásra legkedvezőbb Morava völgyében vezette Nisen át. Ezt az utat követte egyébként Pótiorek vezényelte osztrák-magyar támadás kudarcá után — 1915. őszén Mackensen győzelmes serege is.

Az 1444. évi balkáni hadjáratban a megígért segítség elmaradt. Hunyadi oly kicsiny sereggel kísérelte meg a döntést, amelyről a törökök azt állították, hogy a magyar sereg csak akkora, mint a szultán kísérete. A történelmi igazság az, hogy 20.000 fő erős sereggel 3-szoros török tulerő ellen kísérelt meg fordított arcvonalu csatát. Még ebben a helyzetben is győzött volna, ha Ulászló királyt el nem fogta volna fiatalos heve és győzelemszomja és hagyta volna a tejjhatalmu vezért saját belátása szerint cselekedni.

A fordított arcvonalu csata azért kíván rendkívül merész elhatározást és megalkuvás nélküli végrehajtást, mert az jellemzi, hogy mindkét fél háttal nem a saját országának, hanem az ellenfél országának áll. Vagyis ha valamelyik fél haza akar jutni, azt csak az előtte utját elzáró ellenfél holttestén keresztül végezheti, — mert az különben visszavonulását nem engedi meg. Tehát először a döntő csatát kell ily előnytelen helyzetben megvitatni. Sőt anyagi utánpótlását sem kaphatnak, sebesűteiket se juttathatják haza. Erre a merészségre szánta rá magát Hunyadi János maroknyi magyar seregével. Büszkén sorolhatjuk őt ezért a világ legnagyobb hadvezéreinek sorába.

De lelkinagysága is példát adó, az 1448. évi Rigómezei vereség, melyet árulók szövetsége okozott a Hunyadi család ellenségeinek, ármánykodása, félreállítás, mind nem csüggesztette el önzetlen jószándékuságát. Halála előtt, a törökre mért hatalmas csapással még kivívta a Nándorfehérvári diadalt. Hunyadi lángelméje csak azért nem győzött mindig és mindenütt, mert eszközei nem voltak arányban a keresztény világ által kitűzött céllal.

A Mansz Országos Központja a következő felhívást intézte dr. Förster Kálmánéhoz, a Mansz helyi csoportjának elnökéhez.

Kedves Elnöktestvérünk!

Minden magyar ember lelkében egy gondolat, egy név, egy fogalom él ma lángbetűkkel beírva: Erdély!

Hazánk egyik legértékesebb része 21 évi rabság hallgatása, néma könnye, reménytelensége és titkos távoli reménykedése után, ma egyszerre legaktuálisabb

problémájává vált Európának. Nagy szövetségeseink, a baráti Olaszország és a győzelmes nagy Német Birodalom felismerve a magyar igazság jogosságát, magukévá tették eddig oly reménytelen ügyünket.

Anélkül, hogy elébe kívánnánk vágni a nagyhatalmak döntésének, most ami-

kor a magyar asszonyi lelkeket átjárja a reményesség és bizalom, szívét eltölti a szeretet és hála, akaratát megacélozza a vágy, hogy ne várja tétlenül az előjövő idöket, a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége elhatározta, hogy teljes erejével az erdélyi célok szolgálatába áll.

Tormay Cecile álma közeledik a megvalósuláshoz. Munkája kezdi érlelni reményességünk második gyümölcsét.

A Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége, mely az ország első és legnagyobb nemzetvédelmi női csoportulása, halhatatlan Alapítójának ibletett tanítása nyomán 21 év óta dolgozik elszakított testvéreinkért és 21 év óta nem szűnt meg hinni a mai idők előjöveteleiben.

Országos Elnökségünk átértvezve azt a felelősséget, amellyel vezére emlékének, multjának és eddigi munkájának tartozik, önzetlenül és testvéri szeretettel siet erdélyi testvéreink segítségére.

Felkérjük kedves Elnöktestvérünket, hogy velünk együttértvezve, állítsa a bölcs vezetése alatt álló csoportját a mai sorsdöntő hetekben teljesen az erdélyi kérdés szolgálatába.

Első tennivaló, hogy csoportjában az erdélyi származású, vagy férje rokonsága, esetleg hivatali beosztása révén Erdellyel valamilyen módon közösségetartó tagjait összeírja.

Szeretettel kérjük, hogy erre a célra szolgáló, idemellékelte ívet a kellő számban sokszorosíttatni, azt kitölteni és minél előbb hozzánk beküldeni sziveskedjék.

A fővárosban mozgalom indult az erdélyi nők tömörítésére és megalakult az „Erdélyi Nők Országos Szövetsége.” A MANSZ, céljaiban azonos lévén az új szövetséggel, azt minden erejéből támogatni óhajtja és ha vidéki tagjaink közül az erdélyiek a testvér egyesületbe is be kívánnak lépni, azt szívesen közvetíti.

Együttal felkérjük a vidéki szervezeteket, hogy városukban (községükben) a társégyesületek erdélyi tagjait ismeretség meg az erdélyi mozgalom jelentőségével és adataikat felvéve, hozzánk továbbítani sziveskedjenek.

Ha valaki az erdélyi szegény lakosság számára adományt is kívánna felajánlani, úgy azt is sziveskedjenek vállalni. Pénz, zászló, kis nemzeti szalag csokrocák (legkeskenyebb szalagból), ruhanemű, magyar iskolai és meséskönyvek kívánatosak. Minden adományt annak idején a Magyar Asszonyban fogunk nyilvánosan nyújtázn.

Szíves és nagyszámu jelentkezést kér a Mansz. helyi csoportja: **Egység-ház.**

Hazaszerető köszöntéssel:
Olvashatatlan aláírás
országos elnök.

Emelik a gazdasági tanfolyamok számát. Az egyes mezőgazdasági kamarák területén egyre nagyobb lendülettel folyik a gazdaközönség szakszerű oktatása. Ezt a célt szolgálják az egyre népszerűbbé váló téli gazdasági tanfolyamok is. Az 1933/34. évben a téli gazdasági iskolák száma 10 volt, mintegy 676 hallgatóval, ez a szám az elmúlt évben 36-ra, a hallgatóké pedig kerekben kétezerre emelkedett. Az ugynevezett gazdasági tanfolyamok számának emelkedése ennél is szembetűnőbb. Hat év előtt 22 tanfolyam létesült az ország különböző vidékein 716 hallgatóval, 1939/40. évben pedig már 200 tanfolyam 7000 gazdaballgatóját oktatta a szakszerű ismeretekre. A tanfolyamok látogatottságára való tekintettel a földmívelésügyi kormány elhatározta, hogy az 1940/41. évre a tanfolyamok számát jelentős mértékben felemeli.

Ebben az évben is főzhetnek kedvezményes pálinkát a gyümölcs- és szőlőtermelők. A pénzügyminiszter rendeletet adott ki, amely szerint a gyümölcs- és szőlőtermelők kizárólag házi fogyasztás céljaira az idén is mérsékelt egyedárusági árkülönbözet fizetésével főzhetnek pálinkát. Az árkülönbözet jelenlegi összege 120 pengő hektoliterenként. Egy-egy termelő legfeljebb 10 hektoliteret, vagyis kb. 20 folyóliter pálinkát állíthat elő kedvezményes árkülönbözet fizetésével, azonban az így termelt pálinkát eladni vagy forgalomba hozni nem szabad. Akik a kedvezményt igénybe akarják venni, jelentsék be az illetékes községi előljárásnál, egyúttal tartoznak megjelölni azt a szeszfordót, ahol a pálinkát főzni szándékoznak.